

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik za BiH za Globus: "Čovjek koji je srušio HDZ s vlasti u BiH"

24. svibnja 2002.

Dr. Wolfgang Petritsch, visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, u povodu odlaska s te dužnosti – na kojoj će ga naslijediti poznati britanski političar lord Paddy Ashdown – iznosi bilancu svojeg mandata

U Hercegovačkoj banci nestale su milijarde kuna poslane iz Zagreba

Wolfgang Petritsch, visoki predstavnik međunarodne zajednice a Sarajevu, nakon tri godine u ulozi guvernera poslijeratne Bosne i Hercegovine, odlazi na novu dužnost u Zenevu. Zamijenit će ga poznati britanski političar lord Paddy Ashdown.

Globus: Je li Bosna i Hercegovina doista postala državom?

WP: Ona je još slaba država, ali sad je već podržava rastuća većina njezinih stanovnika. Politički život se promijenio, čak i u Republici Srpskoj, gdje je razina prihvatanja Bosne i Hercegovine uvijek bila najniža.

Globus: Koliko se dosad, po vašim podacima, vratilo prognanih?

WP: Mislim da ukupno imamo pedeset posto. Hrvatsko stanovništvo ima velikih problema s povratkom u Republiku Srpsku, ali vjerujem da smo nedavnim ustavnim promjenama stvorili uvjete za povratak. Te promjene smatram svojim najvećim uspjehom u trogodišnjem mandatu u BiH. Oko sto

cetrdeset tisuća Hrvata izbjeglih iz BiH danas živi u Hrvatskoj, a, prema našim podacima, samo oko dvadeset tisuća želi se vratiti. To je veliki problem.

Nacionalističke igre

Globus: Ulazeci nedavno u Mostar, uz veliku ploču na kojoj piše ime toga grada, stoji jednako velik natpis "Bleiburg". Vas ured često ima slabu komunikaciju s hrvatskim korpusom u BiH, posebno u Mostaru?

WP: Znam što je Bleiburg značio za hrvatski narod. To je mjesto nedaleko od grada u kojemu sam rođen. Isto tako znam koji su korijeni te tragedije i zato mislim da svi trebaju shvatiti kako treba živjeti zajedno. Nema potrebe danas, nakon više od pedeset godina, živjeti u sjeni Bleiburga. Bleiburg treba shvatiti kao povijesnu lekciju. Mostar ne može biti Mostar bez suživota.

Globus: Jedna od do kraja nerazjasnjenih epizoda jest Hercegovačka banka u Mostaru, u koju ste prije više od godinu dana postavili privremenu upravu. Može li se konačno govoriti o rezultatima istrage?

WP: Godinu dana otkako smo postavili privremenu upravu u Hercegovačku banku potpuno je jasno da su sve naše sumnje bile točne, a pokazale su se i neke stvari koje nismo mogli očekivati. Hercegovačka banka očito je bila dio šire strategije za destabilizaciju, pa čak i uništenje BiH kao države. New York Times i Time iz pera svojih autora kazali su da je problem Hercegovačke banke možda najviše ugrozio Daytonski sporazum. Slažem se s time. Da nismo reagirali, dobili bismo politički i gospodarski problem i, naravno, ozbiljan organizirani kriminal. Prekinuli smo nekontrolirani dotok novca separatistima i zaustavili njihov najveći izvor financiranja. S druge strane, spriječili smo raspad Federacije. Postoje je HDZ prije godinu dana nelegalno proglasio hrvatsku samoupravu, hrvatskim su sudnicima upravo iz te banke

ponudjene veće plaće ako napuste Vojsku Federacije. Kad smo preuzeli banku, oni više nisu mogli nuditi veće plaće od vojnih. Krajnje opasan također je bio bojkot poreza, bojkot carina u uvjetima jednog slabog, tek uspostavljenog financijskog sustava. Naravno, postojala je i kriminalna strana koju sad polako, korak po korak, prezentiramo istraznim tijelima i sudovima, koji će voditi daljnji postupak. Vidjet će se kolika je široka i organizirana bila politicko-kriminalna mreža oko Hercegovačke banke. Jedna od naših zadataka jest zaštititi građane od sumnjivih bankara, zaštititi njihove stedne uloge. Zato smo odmah poceli s povratom novca stedisama to banke, pa je dosad oko pet tisuća stedisu dobilo svoj novac natrag. U Hercegovačkoj banci bilo je nekoliko insajdera koji su prigrabili sve privilegije, uzimali velike kredite koje nisu vraćali, niti je itko tražio da ih vraćaju.

Godišnja potpora

Globus: Na račune Hercegovačke banke slijevala se i godišnja pomoć iz Hrvatske...

WP: Iako se o novcu odlučivalo unutar jedne uske grupe ljudi, hrvatska pomoć bila je namijenjena cijelom stanovništvu. Dat ću vam primjer iz 1999. godine. Tada je Vlada Hrvatske, za ratne veterane, Hrvatsko vijeće obrane, obitelji poginulih vojnika i druge namjene, uplatila milijardu i sto šezdeset milijuna kuna. S punom odgovornošću mogu reći da veći dio toga novca nikad nije stigao korisnicima. To sto sam vam sad kazao samo je jedan primjer, samo 1999. godina.

Globus: Gdje je završio novac?

WP: Korak po korak rekonstruiramo tisuće dokumenata, kako bismo dobili podatke o svim transakcijama. To ide prilično sporo, jer su datoteke uništene. Zaposlenici Hercegovačke banke pokušali su izbrisati sve podatke, ali kao što znate, suvremena tehnologija hard-diskova na kompjuterima takva je da se podaci ne mogu bespovratno izbrisati. Mi smo uspjeli

povratiti sve zapise, tisuće dokumenata o različitim transakcijama.

Globus: Vi decidirano tvrdite da je Hercegovačka banka služila nekolicini iz HDZ-a, ali suvlasnik te banke je i Hercegovačka franjevačka provincija, dakle, Katolička crkva.

WP: Mi moramo odati priznanje Katolickoj crkvi koja sigurno ne bi ni na koji način željela biti dijelom kriminalnog udruženja. Ali, vjerujem da je Crkvi u interesu puna suradnja s vlastima, kako bi se dokazalo da nije bilo umijesanosti u kriminalne aktivnosti. Za to postoji veliko zanimanje iz najvisih crkvenih krugova u BiH i ja sam osobno nekoliko puta izvijestio kardinala Puljica o različitim fazama postupka. Želio sam da očuvamo dobre odnose kad je riječ o tako osjetljivim pitanjima.

Aparthejd u teskoj industriji

Necemo dopustiti diskriminaciju Bosnjaka u Aluminiju

Globus: Ključna poluga ekonomske moći BiH Hrvata jest veliki mostarski kombinat Aluminij, koji vrijedi gotovo polovicu gospodarstva cijele države. Jeste li zadovoljni stanjem u Aluminiju?

WP: Nimalo. Aluminij je najvažniji za gospodarski oporavak regije, ali i za proces pomirenja. Aluminij je, očito, gospodarski vrlo uspješan, ali istodobno tamo i dalje imamo neke oblike apartheida koje ne

želimo prihvatiti i nikad ih necemo prihvatiti. Na koncu će različiti tretman zaposlenih ugroziti i

ekonomski prosperitet Aluminija. Za svaku veliku stranu kompaniju koja posluje s Aluminijem, a kako znamo to su i neki poznati svjetski koncerni, krajnje su neugodne činjenice o nejednakim pravima Hrvata i Bosnjaka u odnosu na Aluminij. Pitanje je kad će neka od tih kompanija potražiti novog

dobavljača. Na to sam otvoreno upozorio direktora Aluminija, gospodina Brajkovića. Oni zaradjuju dosta novca, no to ne može biti opravdanje za različiti tretman Hrvata i Bosnjaka. A Aluminij mora postavati i neke moralne norme.